TAKSA PLAĆENA U GOTOVU CIJENA 3 DIN

OBITELJ

BROJ 11 15. OŽUJKA 1939.

O B I T E L J

ILUSTROVANI ČASOPIS ZA HRVATSKU PORODICU

GODINA XI. U ZAGREBU 15. OŽUJKA 1939. BROJ 11

Prva poruka Pija XII. katoličkom svijetu,

koju je Sv. Otac latinski izrekao na dan svog izbora, a vatikanska je radio-stanica prenijela širom svijeta

»Dok nas obuzimaju najdublji osjećaji i dok se osjećamo kao zastrašeni pred velikom odgovornošću, što nam ju je otajstvenom svojom odlukom Božja Providnost dodijelila, osjećamo potrebu uputiti cijelom katoličkom svijetu svoje očinske misli.

Prije svega i naročitom ljubavlju očinski grlimo svoju ljubljenu braću kardinale, pobožnosti kojih i vrline su nam kao i visoke osobine dugogodišnjim iskustvom tako dobro poznate. Pozdravljamo zatim s naročitom naklonošću i svu našu časnu braću iz episkopata i šaljemo im svoje blagoslove, kao i što ih šaljemo svećenicima, redovnicima i časnim sestrama, svima onima koji rade za širenje Kristova kraljevstva i koji u krilu Katoličke Akcije pod vodstvom biskupa pomažu njihov hierarhijski apostolat. Šaljemo svoje blagoslove svim sinovima crkve u cijelom svijetu, a prvenstveno onima, koji su toliko iskušavani siromaštvom i patnjama. Neka na njih sađu darovi i utjehe.

Međutim naše misli u ovom svečanom trenutku upućujemo i svima onima, koji se nalaze izvan Katoličke Crkve i koji se, vjerujemo u to, raduju što su saznali, da se papa i za njih Svevišnjemu i Predobrom Bogu moli i da im želi svako dobro.

Ovoj našoj očinskoj poslanici želimo dodati želje za mir, koji je naš predšasnik pobožne uspomene preporučivao s tolikom upornošću ljudima i za koji se molio u svojim pobožnim molitvama, za koji se i žrtvovao, bio spreman da žrtvuje i svoj život, samo da bi postigao svoj cilj. Mir, najveći poklon Svevišnjega, koji nadilazi svaki osjećaj. Mir, što ga svi ljudi, koji imadu srca, žele. Mir, napokon, koji je plod pravde i ljubavi. Pozivamo sve ljude da žive u miru, mirne savjesti, prožeti ljubavlju prema Bogu, da žive u miru obitelji, ujedinjenih i usklađenih svetom ljubavlju prema Kristu.

Želimo mir među narodima, mir pomoću bratske saradnje i srdačnog sporazuma za sreću i napredak čovječanske porodice pod blagosklonim pogledima i zaštitom Božje Providnosti.

U ovim teškim danima, kada se, izgleda, pojavljuju tolike smetnje u tom pravom miru, za

Desno:

PAPA PIO XII. KAO KARDINAL

kojim svi težimo iz dubine duše, upućujemo ponizne molitve Svevišnjem moleći se za sve one, koji se nalaze na čelu država i kojima pripada velika čast i teška dužnost, da vode narode na putu blagostanja i napretka.

Evo, draga Gospodo Kardinali, Časna Braćo, i predragi sinovi, to su prve želje, koje nastaju iz očinskog osjećaja, koji je Svevišnji izvolio probuditi u našem srcu. Imamo pred sobom viziju, da velika zla djeluju na svijetu i da Nas slabe, ali pune pouzdanja Svevišnji šalje, da ih liječimo. U trenutku, kad se obraćamo svima, poslužit ćemo se riječima Sv. Pavla: »Razumijte nas!« Ni vi, sinovi naši, niti vi, braćo naša, mi smo u to čvrsto uvjereni, ne ćete htjeti da učinite uzaludnom želju, koju izražavamo. Naše pouzdanje oslanja se poslije Milosti Božje najviše na vašu dobru volju.

Neka bi Gospodin Naš Isus Krist »od punine koga smo sve primili«, oplodio Našu želju i raznio je po cijelom svijetu kao glasnika svetih utjeha, a Mi vam u njegovo ime dajemo od svega srca Naš apostolski blagoslov.«

Sv. Otac Papa Pio XII.

Na 10. veljače zatvorio je svoje oči blagopokojni Pio XI. u 5½ sati ujutro, u času, kada je danje svijetlo moglo svijetu nadomjestiti ugasli sjaj očiju vladara svega svijeta. 2. ožujka javio je bijeli dim iz dimnjaka iznad Sikstinske Kapele cijelom svijetu, da je u osobi kardinala Eugenija Pacelli zasjalo novo svijetlo. Bilo je to u 5½ sati navečer, u času, kad se nad svijetom spušta n o ć, u kojoj je ruka Kormilara Petrove lađe jedina kadra da nas vodi.

Iskrena radost svega Kršćanstva radi izbora novog Sv. Oca Pape Pija XII. znak je, da je njegov izbor djelo Božje ruke.

Rodio se 2. III. 1976. od plemenite rimske katoličke obitelji Pacelli. Izabran je dakle za papu točno na 63. svoj rođendan. Iza svršenih bogoslovnih nauka postigao je doktorat i iz crkvenog i svjetovnog prava, a nakon toga je svršio i diplomatske nauke. Na nagovor glasovitog državnika kardinala Gasparija napustio je profesorsku službu i posvetio se diplomaciji. G. 1917. imenovan je nuncijem u Bavarskoj, koje je mjesto zadržao i onda, kad je u istoj službi otišao u Berlin, gdje je, isto kao i s Bavarskom g. 1924., sklopio g. 1929. konkordat s protestantskom i socijalističkom Prusijom. Iza tog uspjeha zaodjenut je g. 1929. u Rimu kardinalskim grimizom, a 10. veljače 1930. naslijedio je kardinala Gasparija kao državni tajnik. Pokojni Pijo XI. poslao ga je god. 1934. kao Legata na Euharistijski kongres u Buenos Airesu, g. 1935. bio je u Lurdu, a zatim g. 1937. došao u Francusku, da posveti baziliku sv. Terezije u Lisieuxu. Bio je od francuske vlade pučke fronte primljen kao suveren. U Sjedinjenim Državama je g. 1936. pohodio i predsjednika Roosevelta. Konačno je prošle godine kao papin Legat bio na svjetskom euharistijskom kongresu u Budimpešti.

Naš list je veseo, što je pok. Pija XI., koji je pokazao osobitu ljubav prema kršćanskoj obitelji, izdao posebnu encikliku o kršćanskom braku (»Casti Connubii«), te na primanjima — koje je sam zaveo — primio i blagoslovio 200.000 mladih bračnih parova, naslijedio Sv. Otac Pijo XII., koji isto toliko voli kršćanske obitelji, a osobito djecu. O toj njegovoj ljubavi prema djeci priča jedna zgoda s njegovog puta na Euharistijski kongres u Buenos Airesu.

Na parobrodu je sadašnji Sveti Otac sve upoznao, ali najvolio se zadržavati među djecom. To je prijateljstvo išlo dotle, da je jedno dijete zatražilo križ s njegovih prsiju. I On mu ga je dao. Kad su za to doznali roditelji djeteta, dakako da je nastalo zgražanje, dapače bilo je pogibeljno, da dijete i ne prođe posve dobro. Ali ondašnji kardinal Pacelli je izjavio, da je on sam dao djetetu križ. Neka se roditelji ništa ne zabrinjuju, jer njegov križ je na dostojnu mjestu — u nevinim dječjim rukama.

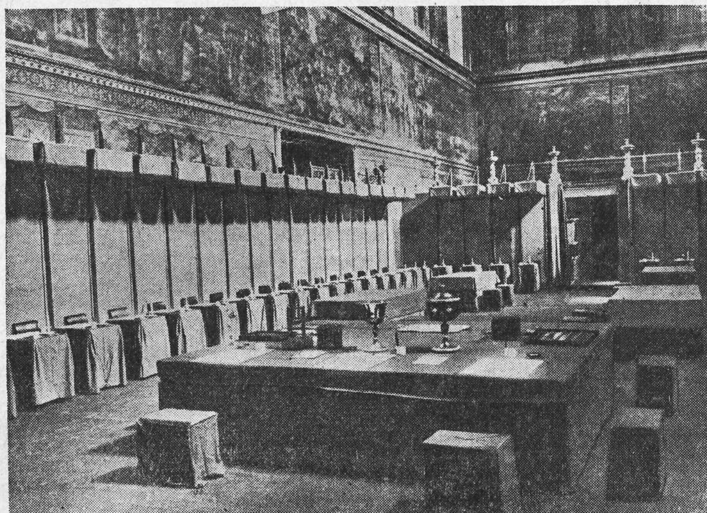
Zar ta zgoda ne govori, da se upravo zanosi ljepotom i dobrotom djetinjih očiju? U njima gleda svijet, koji je daleko od onoga zakulisnoga, koji je on kao diplomata imao neprekidno pred očima.

Preuzv. g. dr Alojzije Stepinac je izjavio, da je nekoliko puta razgovarao s novim Svetim Ocem i da je on dobro upućen u prilike hrvatskoga naroda. To nas osobito mora radovati.

Živio nam novi Sveti Otac za dobro svega svijeta i za dobro hrvatskog naroda! *K. Moskatelo*

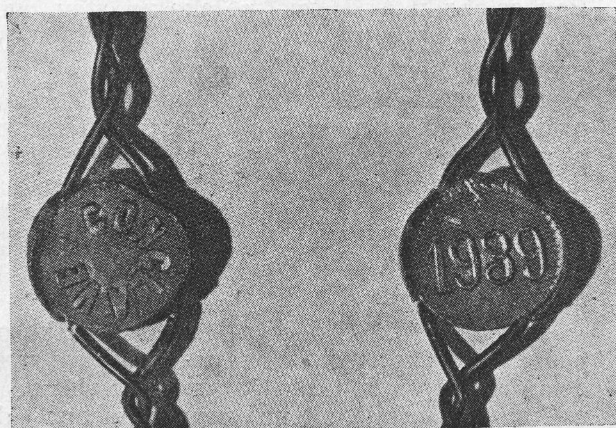
(*Lijevo*):
PIO XII. KAO PAPINSKI LEGAT PRI DOLASKU NA PROŠLOGODIŠNJI SVJETSKI EUHARISTIJSKI KONGRES U BUDIMPEŠTI.
Desno na slici Regent Horthy

SIKSTINSKA KAPELA, KAKO JE IZGLEDALA G. 1922. KOD IZBORA POK. PIJA XI.

MARŠAL KONKLAVA GROF LJUDEVIT CHIGI DELLA ROVERE-ALBANI, VELIKI MEŠTAR MALTEŠKOG REDA. OBITELJ CHIGI OD DAVNINE OBNAŠA SLUŽBU MARŠALA KONKLAVA

PEČAT, KOJIM SU BILE ZAPEČAĆENE VRATNICE I PROZORI KONKLAVA KOD IZBORA NOVOG SV. OCA PAPE PIJA XII.

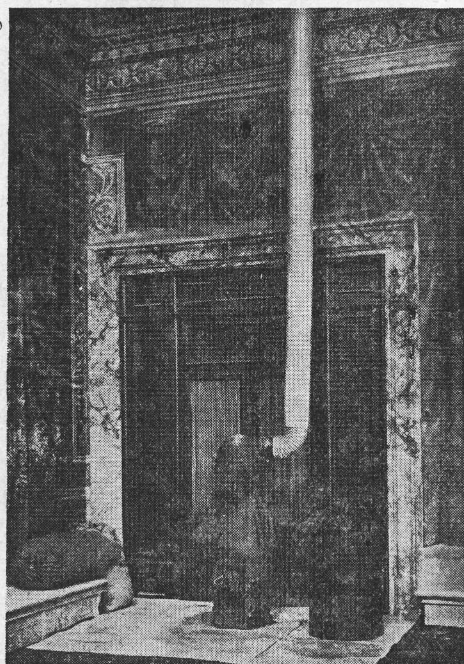

Nomen.

Eligo in Summum Pontificem R. D.
meum D. Card.

Signa.

GLASOVNICE, KOJIMA KARDINALI BIRAJU NOVOGA PAPU

PEĆ, U KOJOJ SE PALE GLASOVNICE SA SUHOM ILI MOKROM SLAMOM, PREMA TOME, DA LI JE IZBOR PAPE USPIO ILI NIJE. LIJEVO SE VIDI VREĆA SLAME

KALEŽ, U KOJI SU KARDINALI PUŠTALI SVOJE GLASOVNICE. DO NJEGA SU KUGLICE, POMOĆU KOJIH SE ZORNO POKAZUJE, KOLIKO JE KOJI KANDIDAT DOBIO GLASOVA

VJEČNA ZARUČNICA

NAPISALA JAGODA TRUHELKA

(Nastavak)

Majci dodijalo spremati večere i slušati hvale, kako se nigdje tako fino ne zgotavlja pileći paprikaš i pilav s ribom kao u »gospoje« Lulićke. Džabe im i hvala, kad onda odlazi i — ništa dalje!...

Nikada Lulićka nije doživjela, što je onda doživjela. Marica, njezina meka i krotka kći, dobroćudna i poslušna materi, kako samo Bog zapovijeda, raspalila se kao vatromet, skočila sa stolca kao ubodena, nogama tresnula o zemlju i zgrčenih ruku, blijedeći i crveneći se naizmjence a rasplamsalih očiju kao divlja mačka raskričala se izvan sebe:

»Mati, molim vas kao Boga, da mi nijeste dirali u to! Dosta sam trpjela i šutjela, kad ste me sramotili i nuđali kao robu na prodaju, gonili iz jednih zaruka u druge. Mislila sam, to mora tako biti. No sada se više ne dam. Ne dam! I da nijeste više ni dahnuli o tom, ni preda mnom, a pogotovo ne pred... pred gospodinom Mirkom,« i tu provali u plač i lelek, »ako ne ćete, da od stida i sramote skočim u Dravu. Pustite, neka stvar teče, kako hoće Bog...«

Lulićka za tih nečuvenih riječi samo što se nije udušila i od iznenađenja i pravednoga gnjeva u svome autoritetu povrijeđene matere. I već se počela spremati, da dolično odgovori na ovaj neoprostivi istup kćerin, kad li, prigovor i gnjev utopi se u prepasti, jer se Marica iza zadnje riječi složila bez glasa na zemlju, crnu nabijenu zemlju ribarskog doma i ostala kao mrtva. I makar to nije prvi put, što se dogodilo, Lulićka se ko svaki put pograbila za kosu, čupala se, glavom udarala po dovratku i stao je jauk i kuknjava, što li je Bogu zgriješila, da joj je dao to kržljavo dijete, te samo je malo krivo pogledaš, odmah se sruši kao klada, — vičući uza to:

»— Ne umri mi, čedo moje jedino, rano materina, samo mi opet progledaj, tugo moja. Posao i brige mi pomeli pamet, ne slušaj bezumne riječi materine.«

I tetošila i brigu brinula, njegom njegovala, lijekove tražila i novce nemilo trošila — krvavo stečene i toliko valjane!

Međutim svijet je predobro znao, što je Lulićka zapravo kriva i da je Bogu i te kako sagriješila. Zar se malo njih podravčanki sjeća, kako je govorila, pošto je peti put zanosila, nakon što je izrodila samu mušku djecu, da će ovaj put sigurno biti žensko, jer je bila u Aljmašu, da jednom izmoli djevojčicu i da bude lijepa kao i sama Djeva Marija. Može li biti težega grijeha pred Bogom od ovoga?

I dobila ju je: djevojčica došla, u licu doduše lijepa ko — nu ko vila povotkinja, a ostalo, da Bog oslobodi! Kržljava i nejaka za čitav život!

A kad onda bolest krene na bolje i opasnost prođe, nadvladao bi u zabrinutoj materi opet osjećaj praktičnosti i koristoljublja i stanu je prigovaranja i prijekori onestrpljene žene, koja nije mogla razumjeti, da čovjek može da boluje i kad ga zapravo ništa ne boli, jer sama nije poznavala nikakovih bolova. Radila je teško, gotovo i ne znajući za umor; samo kad joj je bilo dosta, uvali je u krevet, da bi zaspala kao mrtva.

Iza ovoga dakle ispadaja Maričina i teška napadaja, Lulićka stisla zube, pregorila sve uvrede i prikore pa odlučila, da se doista više ne će uplitati u kćerinu sudbinu, samo neka ona i dalje marljivo zarađuje. I Marica je radila i u napredak savjesno i besprikorno, a mati, niti prigovara sve češćim posjetima mladoga stranca niti zanovijeta. Šuti i čeka...

A sada eto ti toga Andrije! Nije li sam Bog udesio? Brzo se smisli, što sada treba najprije da učini...

Poravnavši šamiju uđe u kuhinju pa na sobna vrata i tobože ljuta zagalami:

»Koji li mu je bijes? Da ga nijesi uvrijedila, Marice?«

Ne, Marica ga nije uvrijedila. Marica je sasvim mirna, njen je pogled — malo sanjarski, ali bistar i nevin. Ona ni najmanje nije potresena čudnim vladanjem svoga staroga druga.

»Ta nešto je ipak moralo biti, da ga je tako naglo potjeralo,« kazala Lulićka tobože još uvijek ljutita ali zapravo u sebi već i smirenija, jer je vidjela, a nije mogla ne vidjeti, kako su tamo kraj prozora muškarčeve ruke hvatale tanke prstiće, ali i ne uhvatile, kako i treba i pristoji, i kako se mladićevi sve drskiji pogledi isprekrstavali sa djevojačkim sanjarskim i stidljivim, jedni nasrtali, drugi izmicali, dok se nad djevojčinim najposlije nijesu spustili široki bijeli kapci kao bijele zavjese optočene crnim trepavicama kao svilenim rojtama...

Tada se u stare izrabotane pralje probudile neke davne uspomene, digla se i nada snažnije nego ikada: »Možda će ovaj put ipak nešto biti . . .«

Da Bog da! Bilo bi već vrijeme. Curi ima dvadeset i tri godine, prosci sami od sebe više se ne javljaju ni na najglasniji zveket mirazom, a ona je već ostarjela i umorna, da bi joj lako bilo još po sajmovima i proštenjima obilaziti i hvatati zetove . . .

Zato joj je ta naoko nezgodna stvar s Andrijom sada došla baš u dobri čas. Prvo, divan je osjećaj, što je saznala, da tu ima sada jedno čvrsto i pouzdano zaleđe i ako bi se izjalovila sreća sa zlatnim golubom na krovu, bit će dobar i domaći vrabac u šaki . . . Međutim taj golub sjedi još uvijek u sobi, a vrabac neka sada pomogne, da ga domami na lijepak. Muškarcu sigurno nije drago, kad se pred njim i pred djevojkom, koju voli, hvali drugo muško lice. To potiče na ljubomoru, — no a ostalo dolazi onda samo sobom . . .

I pošto se dala na glačanje neke fine paučinaste bjeline, prihvatila je nanovo riječ i kroz vrata spram sobe nastavila o Andriji, kako joj je žao, što je tako naglo otišao, pa ga udri hvaliti, kako im je vjeran prijatelj, pomaže gdjegod može, ko kad su obje samohrane i bez muške glave, da ih brani, kad navale zli jezici. I pametan je, to se zna, ko kad je izbivao po svijetu, po velikim gradovima, u Beču i Pešti i Bog te vidi, gdje nije još sve bio. Svašta lijepa vidio i čuo, mnogo naučio. Dobar majstor, ima svoju kuću i vinograd, ugledan građanin, pa ga treba i poštovati . . .

I u tome smjeru išlo je dalje i Lulićka se sve više zanosila vlastitim riječima, pa je Andrija pred njenim očima izlazio sve veći i svjetliji, a da ni sama nije znala, kako joj je sve došlo na jezik.

Međutim ono dvoje u kutu sobe za prozorom i slušalo i ne slušalo, što je Lulićka drobila. Jedino se Maričini prstići poslušno odazivali majčinim opomenama, kojima je prekidala kad i tad niz svoje hvale i pričanja o starom prijatelju, da se uzme u pamet, jer valjda zna, ako načini samo i najmanju falingu na rukavici, odmah će rukavičar odbiti od zarade po krajcar i više. Valja raditi, da bi rastao i miraz; i to treba da se zna . . .

Kad se u to Lulićka uputila na dvorište, da razastire na suncu izglačano rublje, zapita mladić u po ugursuški u po ozbiljno:

»A je l te, frajla Marice, da ovaj Kumandro ili kako ga već zovete, nije možda kakva dobra prilika za vas?«

Marica se nasmije iza glasa. Upravo zaguče kao golubica:

»Kumandrija? O! Otkuda! Pa on je naš rođak i mi smo kumovi.«

I ošine ga modrom strelicom iz čudnih svojih očiju.

»Ne, Kumandrija nije za me nikakva prilika ni dobra ni rđava.« I ponovo se nasmije, o nasmije a na račun sama stara prijatelja! Šta je

STARIČIN ZAJUTRAK

njoj sada stalo i do prijatelja i do čitavog svijeta, kad se oko nje i u njoj prvi put razbuktali plamenovi jednog čudnog požara nikada još neokušanih osjećaja i čuvstava, u kojima se za nju preobrazio sav svijet, pa i ona sama, tonula u njima, a u isti se mah i dizala nada sve ne pitajući, je li grijeh ili je slava njezina života. Bila je gotova na sve, i da se daruje bez mjere i računa, ali i da se zakloni za zanosima svoga srca i za djevojaštvom svojim, koje je u ovaj čas slavilo svoje prvo i jedino slavlje.

Mladić, igrajući se sa škaricama i gledajući djevojci u lice na po sklopljenim očima zapita tišim glasom i ko oprezno važući riječ po riječ, a da tko bi joj mogao biti prilika? I jer je ona šutjela on se glavom nagne daleko preko staljka i zapilji poglede u Maricu sileći je, da je napokon digla lice i stidljivo ali s dubokom vatrom u očima vratila mu pogled iz ispupčenih očiju, za koje je on poviše puta govorio, da su kao u vodene vile, makar je priznao, da takove vile nije ni vidio, sve dok nije upoznao — frajlu Maricu . . .

Marici šikne rumena krv u lice i preplane mu snježnu bjelinu, kao da se u njoj zapalila vatra. Gledala je tako čas gotovo zaboravivši na sebe, dok joj se zjenice nijesu počele magliti od navrelih suza. Onda brzo spusti kapke, ali nije mogla spriječiti da se dva bisera ne skotrljaše niz obraze.

(Nastavit će se.)

Izvorna novela

Ciglar Janko

Napisao Dr Josip Andrić

Za selom je ciglana. Otkad pamtim, radili su u njoj sami Švabe ciglari. Naš čovjek pravi čerpiće pa od čerpića i kuću svoju gradi. A cigle pravi Švaba, skupo ih prodaje pa od cigle i sebi zida kuću. Zato je švapska kuća i ljepša i čvršća, nego kuća našeg seljaka. Zidovi su joj uvijek ravni, a ne kao u kuće od čerpića, koja se slegne, zidovi joj se iskrive i ispupče, pa se kuća, kad ostari, sva raskopa.

Lanjskog proljeća promijenili se ciglari u ciglani. Švabe otišli, pa došli nekakvi drugi ljudi. Kažu, da su to neki Rusi — od onih, što ih ima po nekim mjestima u Srijemu.

»Nismo mi Rusi,« veli jedan od tih novih ciglara ljudima, koji su prvi došli da pitaju za cigle. »Mi smo Rusini, ali nije ni to pravo naše narodno ime.«

»Nego koje?«

»Ukrajinci.«

»Pa zašto se onda zovete Rusini?«

»A zašto se vi Hrvati ovdje u Srijemu od starine zovete Šokci? Baš tako je i s nama Rusinima.«

Naši ljudi to i razumiju i ne razumiju. Ali poslije toga opet govore kao i prije, da su novi ciglari — Rusi...

»Ta kakvi vas Rusi spopali!« žesti se pred nekim seljacima u Šokačkom kraju zidar Miško. »Nisu to nikakvi Rusi, kao što ni mi Hrvati nismo Srbi. Bio sam ja u Galiciji pa znam. A i ovi — što vi velite Rusi — doselili su se odande. Samo da vidite, kako oni tamo za Ruse ne će ni da čuju! ‚Mi smo', vele, ‚Ukrajinci. Rusi hoće da nas poruse pa zajašili našu Ukrajinu, dušu da iz nje istjeraju. Ali nas ima trideset a možda i više milijuna, pa će i nama jedamput sinuti sunce slobode. Dočekat ćemo i mi svoju slobodnu državu Ukrajinu.' Eto tako oni govore. A vi sve: Rusi, pa Rusi...«

»Pa šta mi znamo?...« ispričavaju se ljudi.

»Sad eto znajte. I ko što mi Šokci ne ćemo ništa drugo da budemo nego Hrvati, tako i ovi Rusini ne će da budu Rusi nego Ukrajinci...«

»Pa i pravo je to!« veli čika Damjan, a i svi drugi potvrđuju.

Odonda i naši seljaci radije gledaju te nove ciglare. I ako tko novu kuću gradi, sad će joj bar do polovice zidove zidati od cigle.

*

Jedan od tih naših novih rusinskih ciglara bio je još mlad. I žena mu je bila mlada i lijepa, a i ono dvoje njihove male djece — jedno od pet, drugo od četiri godine, — kad se na suncu igralo po travi ciglane, bilo je, kao da su dva anđelčića ravno s neba sišla pa se dali u igru. Ljepuškasto oboje, samo što si možeš zamisliti.

Mati svaki čas izlazila iz kuće, da pregleda djecu, a i otac je radeći oko cigala počešće znao doći, da i sam vidi, što mu djeca rade. Volio je tu dječicu više nego li oči u glavi. Za njih je sav živio, te bi se i na samu pomisao, da bi se kojemu od te njegove drage dječice moglo kakvo zlo desiti, bio sav stresao od neke jeze. Kadgod je odlazio na posao, govorio je ženi:

»Ženo, čuvaj djecu! Ne puštaj ih s očiju!«

A njoj to nije trebalo ni reći. Strepila je nad njima, kao što samo može materinja ljubav da strepi.

Kad bi Janko ciglar poslije posla sjeo na panj pred kućom pa jedno dijete metnuo na jedno a drugo na drugo koljeno, srce mu se rastapalo od očinskog milja i sreće. Pričao im je priče, pjevao pjesmice, milovao ih i ljubio. Tkogod bi prošao pored ciglane te tako vidio mladog ciglara s djecom, rekao bi:

»E, zbilja u cijelom selu nema oca, koji bi toliko uživao u svojoj djeci kao ciglar Janko!«

A gdjekoja bi žena sa spočitavanjem govorila svome mužu:

»Kaki si mi ti još otac! Na djecu se nikad pravo ni ne ogledaš! I za konje u štali više mariš nego za djecu. A i u birtiju te više vuče srce, nego da sjedneš kod svoje djece, pa da s njima koji čas provedeš. Žalostan si mi ti otac! A jesi l' vidio onog Janka, ciglara? Čim svrši posao, on oma k svojoj djeci. To je pravi otac! A ne ko ti, ne bilo te! I šta sam se za tebe udala?...«

Znalo je to svršiti i s plačem.

Janko ciglar nije ni slutio, da je tom svojom velikom ljubavlju prema svojoj djeci mnogu ženu u selu zavadio s mužem. Pa i da je znao, ne bi postao drukčiji, jer mu je srce bilo takvo.

»I to mi je neki muškarac!« sprdali se ljudi sjedeći u birtiji i razgovarajući o Janku ciglaru. »Drži se samo ženine suknje i one svoje balave derišćadi, pa ni makac od kuće. Da on dođe slučajno u kakvu priliku, u kojoj treba pokazati odlučnost i kuražu, sigurno bi mu srce palo u tur...«

Tako su eto o njemu govorili, ali su se prevarili.

Već drugu su godinu oni rusinski ciglari u našem selu. Vrijedni su i marljivi, da im para treba tražiti. A najvrjedniji i najradiniji je Janko. Zaradio je i prištedio već toliko, da je kupio i kravu. Treba njemu u kući kraj dvoje djece dosta mlijeka, a ako Bog da i još koje, trebat će mlijeka još i više. Uživao je, kad bi žena pomuzla kravu, gledajući kako djeca sa slašću piju to svježe pomuženo mlijeko. I sam bi ga se onda slatko napio.

Ta je krava sad bila njihova glavna hraniteljica. Njoj su mladi ciglar i mlada ciglarka sada posvećivali veliku brigu. Obasipali su je pažnjom i ljubavlju, baš kao da je i ona postala član njihove obitelji. Ciglarku si gotovo svaki dan mogao vidjeti, kako ide s obadvoje djece prema groblju goneći kravu pred sobom: tamo iza groblja je travnata čistina, na kojoj krava može lijepo da se napase, a i djeca da se naskaču do mile volje. Iza posla znao je

i ciglar Janko doći pa onda uzeo jedno dijete za jednu ruku a drugo za drugu i tako bi se vraćao s njima kući. A ciglarka bi požurila naprijed tjerajući kravu, da je stigne pomusti, dok joj muž i djeca ogladnjeli ne stignu.

Jednoga dana, dok je Janko radio svoj ciglarski posao i žurio se, da ga što više svrši, nastade najedamput galama i strka oko ciglane:

»Vatra! Štala gori!«

Janko s blatnim rukama izleti na dvorište. Imao je tu šta vidjeti: njegova štala u plamenu! U trenu mu sijevne glavom misao: krava! A i žena mu zajaukala i stala zapomagati:

»Jao, izgori nam krava! Spasavajte kravu!«

I potrči kao luda prema štali. Ali Janko je zaustavi:

»Natrag, ženo! Čuvaj djecu, a ja ću spasiti našu kravu!«

Žena se zbilja vratila, privukla k sebi djecu, plače, pa se i djeca rasplakala.

A Janko, što bi okom trenuo, poleti prema štali, i prije nego su ga ljudi, koji su se bili i uzmuvali oko vatre, mogli zadržati, uleti on u štalu.

»Jao, ne dajte, ljudi, živ će izgoriti!« stale vriskati komšinske žene.

Jankova žena samo onijemila od zaprepaštenja, kad je to čula. Šta, zar njen Janko da izgori? Da pojuri za njim, pa da ga izvuče? Ali kuda će s djecom?

Dok su joj se misli tako naganjale glavom, pokaže se na vratima štale sav u dimu Janko vukući za sobom kravu, koja kao da nije htjela uopće ni ići, nego je samo tužno mukala, tako tužno, da se svakom moralo sažaliti. A Janko je stojeći na vratima vukao kravu, da je izvuče iz ovog dima i ognja, koji je bio već zahvatio cijeli krov i grede, na kojima je ležao krov. U taj se čas stropošta cijeli krov, plamen šikne iz štale uvis, a jedna greda, sva u vatri, padne na Janka. On samo jaukne i sruši se.

Ljudi brže pritrče s vodom i izvuku Janka bez svijesti ispred vatre, koja mu je i odijelo već bila zahvatila.

Pritrčala jaučući i žena s djecom, koja su se uplakana stiskala oko materinje suknje. Jauk

HUCULSKA ŽENA IZ POTKARPATSKE RUSIJE

i vrisak ispunio je cijelo dvorište oko ciglane. Nitko više ne mari ni za štalu ni za kravu, svatko samo uzdiše:

»Eto, kako i najbolji čovjek može uludo da izgubi glavu!...«

Janka su morali odvesti u grad u bolnicu. Ali opekline, koje je dobio, bile su tako strašne, da mu nije više bilo spasa. U najvećim mukama ispustio je treći dan dušu...

*

Danas je seoska ciglana pusta. Rat i poratna zla vremena rastjerala su i posljednje ciglare, koji su u njoj radili. Još koju godinu i sva će se srušiti. A dok još ovako stoji, kao da vjetar, koji u zimske dane oko nje divlje puše, priča o nesretnom ciglaru Janku. I kao da se kroz to hujanje vjetra čuje i vrisak žene i djece, koja tu ostadoše bez hranitelja, te tko zna, kakva ih sudbina pobacuje amo-tamo po ovom jadnom svijetu...

Ova je novela uzeta iz zbirke **»Srijemske elegije«**, koje se baš ovih dana doštampavaju, a izdala ih je Knjižnica Dobrih Romana prigodom 25-godišnjega književnog jubileja našega glavnog urednika. Zbirka za naše pretplatnike stoji 25 dinara.

ANKETA „OBITELJI"

I MUŽU JE LIJEPO U LIJEPOM DOMU

Br. 10.

Ne mislim vrijeđati druga zvanja, koja također mogu zadovoljiti ženu, ako velim, da je glavno zvanje žene domaćica i majka.

Meni kao domaćici, a ujedno i majci, najbolje odgovara to plemenito ali i teško zvanje, u kojem sam već, hvala Bogu, preko trideset godina, gdje sam spoznala mnogo radosti kao i poteškoća.

Šta mi se najviše sviđa? Zar nije jednoj domaćici najljepši dio stana njezina kuhinja? To je moje carstvo, u kojem, poput toliko milijuna žena svijeta, vladam, veselim se, dolazim u razne neprilike i poteškoće, što će svaka vrijedna domaćica znati ukloniti, na radost i veselje svog supruga kao i cijele obitelji. Ali i cijeli stan mora odisati ljubavlju domaćice, u njemu se mora vidjeti njezina ruka i požrtvovnost.

Ponekad moj muž, mislim, da nije jedini, prigovara nekim stvarima, kao na primjer ručnom radu, ili kojem ukrasu u stanu smatrajući, da je to velik izdatak. Međutim, kad bi na to išli, onda bi mi žene mogle morale drugačije suditi muževe i njihove izdatke. A zar se svaki suprug ne osjeća lijepo u urednom stanu? Ali to nisu Bogzna kakve poteškoće. Kada u kući vlada mir, onda se osjećam u svom zvanju blažena i ne bih se mijenjala ni s kim, ni zašto.

M. K. Zagreb

Zemlja, o kojoj se mnogo piše i govori

Hoće li doći do osnutka nove Ukrajinske države?

Napisao Josip Zidarić

Prošlo je dvadeset godina, kako se svršio svjetski rat, a već su se stale jako mijenjati neke granice, koje su odredili ugovori o miru. Austrija je pripojena Njemačkoj, a malone trećina Čehoslovačke predana je Njemačkoj, Madžarskoj i Poljskoj. Stala se uzrujavati srednja i istočna Evropa, da će se slične diobe i poremećaji dosadašnjeg stanja vršiti i dalje.

U novinama smo čitali osnove, kako bi se mogle osnovati čak nove države u istočnoj Evropi. Često se piše ili govori o Ukrajini i Ukrajincima. Među Rusima se sve jače ističu razlike tako, da se ruski narod pomalo sve oštrije skuplja u tri nova skupa, u Ruse, Ukrajince i Bjeloruse. Tu vidimo zanimljivu pojavu, kako od jednog naroda nastaju tri različita naroda (ili ako baš hoćemo reći i plemena). Razlike su se vidjele već u starije doba. Ipak su u bivšoj carevini Rusiji nastojali ugušiti svaku želju Ukrajinaca za bilo kakvom autonomijom. U carskoj su ih Rusiji zvali Malorusima, a kod Hrvata su bili Ukrajinci iz istočne Galicije i iz sjeverne Ugarske poznati pod imenom Rusina. Koliko znam, u Slavoniji su ukrajinske doseljenike zvali i Rušnjacima.

Kad se svršio svjetski rat, pripali su oni Ukrajinci, koji su živjeli s južne strane Karpata u Ugarskoj, pod vlast nove slobodne države Čehoslovačke. Njihova su braća u istočnoj Galiciji pripala pod vlast nove slobodne države Poljske, a treći je i najveći dio Ukrajinaca pod vlasti Sovjetske Rusije.

Zanimljivo je, da je jezik Karpatskih Ukrajinaca toliko sličan hrvatskom jeziku, da se narječje Karpatskih Ukrajinaca čini prije kao narječje, što pripada govoru nas Hrvata, nego li kao narječje kojega drugoga jezika. Teže je razumjeti govor Ukrajinaca iz istočne Galicije, koju Poljaci zovu Istočnom Malopoljskom.

Treba znati da poveći broj Ukrajinaca živi i u Besarabiji, koja je sada pod vlasti Rumunjske, a isto je tako dosta Ukrajinaca u Bukovini pod vlasti Rumunjske.

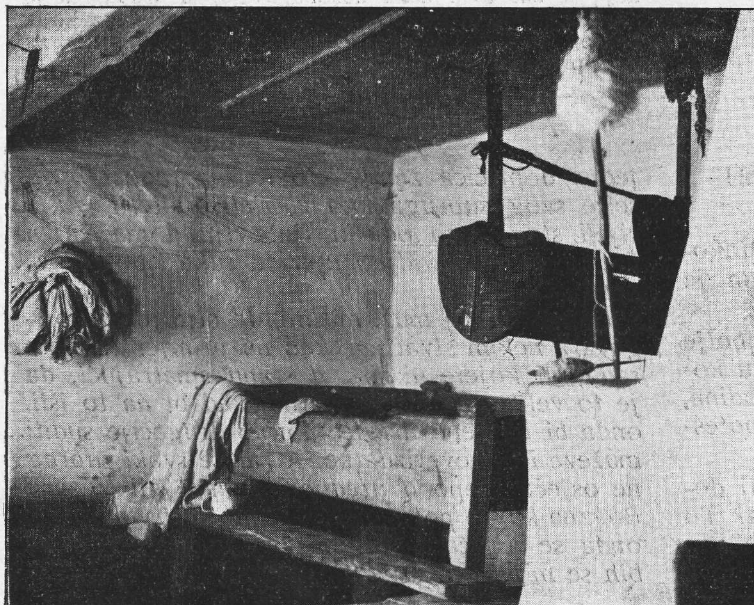
Koliko iz novina saznajemo san je nacionalsocijalističke Njemačke, da se osnuje nova slobodna ukrajinska država. U velikoj bi ukrajinskoj državi bilo sva sila žita, stoke i drugoga, što treba industrijalnoj zemlji, kakva je Njemačka. Valjade računaju i s time, da bi takva nova država trebala velik broj školovanih tuđinaca Nijemaca, koji bi se doselili u Ukrajinu i živjeli ondje kao stručnjaci za industriju, za inžinjere agronomije, koji bi se brinuli za bolje narodno gospodarstvo ratarske zemlje.

Čitamo li novine, koje se prodaju među Hrvatima, opazit ćemo, kako različite novine nestalno pišu o različitim političkim promjenama u Evropi. Šta više u istim novinama možemo pronaći nesklad, ako pišu više puta o istome pitanju. U jednome članku slave slobodu, u drugome žale za zatiračima slobode, ako su zatirači slobode postradali.

Tako će biti i s ukrajinskim problemom po svoj prilici. Kako ima i u nas novina, kojima je

UKRAJINSKA PRELJA NA SVOM POSLU
Ukrajinke su poznate kao izvrsne prelje

Lijevo:
UNUTRAŠNJOST SELJAČKE KUĆE U POTKARPATSKOJ RUSIJI
Foto ing. Leopold Macháček

simpatična boljševička Rusija, one će kuditi njemački plan o slobodnoj Ukrajini. Ako je tko pristaša ideje, da treba obnoviti staru carsku Rusiju u staroj veličini, taj će opet vjerojatno morati pokuditi ideju slobodne Ukrajine. Želiš li da Poljska ostane velika država, opet zlo, jer slobodna Ukrajina treba da dobije krajeve jugoistočne Poljske.

UKRAJINKA SE SPREMILA U CRKVU

No bilo kako bilo, ipak se može reći, da bi za mir i zadovoljstvo u istočnom dijelu Evrope bila potrebna slobodna ukrajinska država. Tako bi u kolo kulturnih evropskih naroda dospio novi slobodni ukrajinski narod sa svojom državom od kojih 45 milijuna ljudi.

Dakako, treba misliti i na neprilike, u koje bi mogli dospjeti zapadni Ukrajinci. Najkulturniji su dio naroda baš Ukrajinci iz današnje jugoistočne Poljske. Oni su po vjeri grkokatolici baš kao i Karpatski Ukrajinci. U novoj bi slobodnoj državi bila po vjeri otprilike osmina naroda grkokatoličke vjere, a drugo bi bili pravoslavni, nesjedinjeni s Rimom. Ne bi li se opet pojavile kakve vjerske neprilike, da pravoslavna većina pokuša nagnati grkokatoličke Ukrajince na pravoslavlje?

S druge strane pak mogli bismo se ponadati, da će grkokatolički Ukrajinci predobiti pravoslavne Ukrajince za jedinstvo s Rimom. Ako ih

TIPIČNA DRVENA CRKVA U POTKARPATSKOJ RUSIJI

već sve ne predobiju, a ono da predobiju bar dio pravoslavaca.

Slobodna bi Ukrajina stvorila veću ravnotežu među slavenskim državama i narodima. Među Germanima su dva velika naroda (Nijemci i Englezi), među Romanima tri (Francuzi, Talijani i Španjolci), a među Slavenima samo jedan, ako po starome shvaćanju smatramo Velikoruse, Ukrajince i Bjeloruse kao jedan narod.

Magle

Spjevao Vinko Kos

Zašto su magle tako sive i teške?
Svaki predmet pod težinom njihovom klone.
Klizi kaplja za kapljom po lišću
i pada na uvelu travu, na misli,
i dubi zemlju i srce. U sredinu hoće
to dijete sivoga hipa.

Magle, beskrajne ponjave nad tužnom
minutom odmaknulog sunca love
nezrele plodove zatrgnutih grana.
Jedno veliko pitanje hoda, hoda i hoda
kroz maglu, da već hodanje njegovo umara.
Vraćaju se uvijek stare žene,
prekida se brv na potoku, što vodi
na livade dragog smirenja.

Kada će jakost dozreti u našoj volji,
puknuti, prasnuti nemoć stara?
Mi vapimo za suncem, ono je svijetlo.
Volimo vidik čist u daljine.
Te magle, taj tužni izraz zemlje
ruši u nama mir.

Sunce nas zove, pjeva nam i priča,
diže nas na vrhove gora. Magle nas vuku
U kuteve mračne i rastvaraju vlagom
naše svijetle berile.

Magle, o te magle.
Svaki osjećaj je pokisnut, svaka misao tužna.
Najveći mrak je kad magle spajaju stvari
S vrhovima uma.

CRNI DVORAC

FRANCUSKI NAPISALA M. DELLY — PREVODI ZLATA L. P.

(Nastavak)

»Oh, gospodin Dugand!«

Natalija mu se požuri ususret i opazi starca na kućnim vratima.

»Gospodično Natalijo, požurio sam naprijed, da se ne preplašite, kad ugledate, kako vašu sestricu vodi pod rukom moj nećak. Pala je tu blizu na cesti i čini mi se, da je iščašila nogu.«

Tada se iza starca pojavi visoka pojava, lijepa, odlučna i ponosna glava, i Natalija susretne dva krasna crna oka, koja su sa ljupkim svojim izražajem isticale gordu fizionomiju. Vitalina je držala pod rukom tog neznanca. Bila je blijeda, ali se odmah nasmiješila, da ohrabri sestru.

»Nije ništa: maleno iščašenje.«

Ti su glasovi dozvali na vrata i njihovu majku, gospođu Landies. Neznani mladić smjesti Vitalinu na divan u sobi, a Natalija se požuri da skine cipelu i čarapu svojoj sestri. Doista se radilo o iščašenju, za koje je Stanislav Dugand preporučio neki lijek, koji je on iskušao kao uspješan za slične zgode. Taj mladić tako plemenitog izgleda i tako odličnog ponašanja pokazivao se jednostavan, prijazan i uslušan. A kad je sa svojim stricem otišao, Raul s oduševljenjem izreče misao, koju su svi mislili:

»Kako je krasan susjedov nećak! Kad ga je gospodin Dugand hvalio, mislio sam, da pretjeruje. No sad vidim, da je imao pravo!«

»Taj se mladić i meni sviđa,« reče gospođa Landies. »Njegov me pogled podsjeća na nekoga, ali ne mogu se dosjetiti, na koga...«

»Uza svu njegovu šutljivost, mora da je vrlo veseo.«

»Izgleda kao pravi veliki gospodin.« Izjavi Vitalina zaboravljajući u radosti zbog tog novog poznanstva bol, koja je proizlazila iz iščašenja. Natalija se nasmiješi.

»Gle, kako se u to razumije naša Vitalina! Veliki gospodin nije uvijek i savršen; katkada i osobe siromašnog podrijetla znadu biti bolje i ljepše se vladati od rođenih plemića.«

»Tome je dokaz i gospodin Stanislav Dugand,« nadoda gospođa Landies. »No međutim se ne smije gledati na vanjštinu. Treba vidjeti, da li je ovaj mladić doista ozbiljan, kako nam ga je opisao njegov stric. Po svoj prilici ćemo se morati i s njime upoznati zbog prijateljstva, koje vlada između nas i naših sustanara.«

Dobri odnosi između dvije obitelji postali su još jači, kad se vratio Petar, da u krugu svojih provede ljetne praznike. Iskrena i vesela narav mladog sjemeništarca odmah se svidjela Stanislavu. A Petar je sa svoje strane uvidio dobar karakter, plemenito srce i veliku inteligenciju mladog inžinjera. Odmah su se razumjeli, pa su dobri odnosi između dva mladića svakodnevno rasli, jer su se temeljili na dubokom i izmjeničnom poštovanju. Samo ih je jedna stvar dijelila: Stanislav nije nikada primio vjerski odgoj. Zato nije nikada ni dodirivao to pitanje, kad je govorio s budućim svećenikom.

Njih su dvojica zajednički polazili na duge šetnje ili na prave izlete u okolicu Pau-a. A često su se i obje obitelji našle na okupu u njihovu vrtu.

Stanislav je bio vrlo veseo, te je smišljao uvijek nove igre, da zabavi Vitalinu i Raula, koji su bili s njime oduševljeni. Često je razgovarao s gospođom Landies i Natalijom, a s njom je ponekad i svirao. Natalija je kao i njezin brat Petar sve to više cijenila Stanislavov karakter, koji se tako slagao s njezinim mišljenjima, ukusom i u odvratnosti od zala. Dijelilo ih je samo vjersko pitanje. No napokon je Natalija doznala, zašto je mladi inžinjer u vjeri tako zapušten.

Bilo je to jedne vrlo vruće večeri u kolovozu. Stanislav je svirao na guslama, a Natalija ga je pratila. Oboje su se nalazili u sobi gospođe Landies, koje su prozori gledali na vrt. Vani su sjedili gospodin Dugand, gospođa Landies, Vitalina i braća. Stanislav je baš zadnji put povukao gudalom preko gusala i time završio s odličnom vještinom komad, koji je nosio naslov »Molitva«. Natalija je bila uzbuđena, pa se okrene na stolčiću govoreći:

»Odlično, odlično, gospodine! Baš mi se činilo da čujem, kako se uzdiže prema Bogu vruća molitva vjernika, njegov blagi i pun vjere zov, njegovo čuvstveno čeznuće...«

»Vjernika?... Ali ja ne spadam među njih! Moja duša nikada nije upoznala ono, što vi zovete molitva.«

»Vrlo vas žalim!« promrsi Natalija.

On uznemireno pogleda njezino lice i odjednom se zamisli.

»Da, žalite me, jer mora da je slatko misliti, da postoji iznad nas neko svemoćno Biće, beskrajna dobrota, kojoj se možemo obratiti u časovima nevolje. Meni se čini, da mi je duša odvažna i da teško klone, ali ima časova, u kojima se siromašno ljudsko biće osjeća tako slabo, tako nemoćno!... Moj stric, koji je bio bez ikakve vjere, odgojio je i mene bez vjere, te je govorio, da ću, kad dođem na doba razuma, sam izabrati, što mi se bude svidjelo. No kako sam bio sam zauzet s učenjem, o tome još nisam razmišljao.«

»A ipak to je vrlo teško pitanje!« reče Natalija sklopivši ruke. »Ovaj naš zemaljski život tako je kratak, tako pun potištenosti i napasti! Pa i ako dođete sada do prave istine, uvijek ćete biti bez svih onih slatkih uzbuđenja kršćanskog djetinjstva, bez tisuće onih uspomena, koje jačaju našu dušu, te je čine boljom.«

»Tako i ja mislim,« reče Stanislav zamišljeno. »Ali stric je bio dosljedan sam sebi, jer ni on nije vjerovao.«

»Što, zar više ne ćete svirati?« upita iz vrta gospodin Dugand. »A ipak mi je gospodična Natalija obećala onu romansu od Mendelssohna, koja mi se toliko sviđa!«

Natalija se smjesti u klavir te odličnim načinom izvede komad, koji je tako volio stari gospodin. Bila je ganuta zbog iskrene ispovijedi Stanislava Duganda, te ju je boljelo saznanje, da je bez vjere ona duša, koju je držala tako visoko. No zar baš zato Bog joj ne bi mogao dati milost, te je prosvijetliti i dovesti do istine.

»Kako ste divno večeras svirali!« reče poneŝto drhtavim glasom Stanislav, kad je prestala. Nikad se ne bih umorio slušajući vas.

Natalija pocrveni i počne se smijati.

»Vrlo ste milostivi, gospodine, tim više, ako se uzme, da ste za vrijeme svojih putovanja imali prilike čuti prave i velike umjetnike.«

»Zar vi, gospođice, ne znate, da ste i vi umjetnica? Još nikad nisam čuo tako savršenu izvedbu, kao što je bila vaša.«

Iznova laki dah rumenila oblije Natalijino lice. Znala je, da Stanislav mnogo traži, te da nije odveć sklon na komplimente. Zato je njegov sud bio od velikog značenja za skromnu djevojku.

Natalija se zaputila prema vrtu, a Stanislav je pošao za njom. Oboje su sjeli prema gospodinu Dugand i gospođi Landies. U polusjeni umirućeg dana tek se naslućivalo energično i lijepo lice mladog inžinjera i nježno Natalijino lice, ali je kružila okolo njih ista atmosfera suzdržavane smirenosti.

Gospođa ih je Landies zamišljeno gledala, te se njezino umorno lice izbrazdano dubokim naborima rasvijetli zbog neke ljupke pomisli.

»Kako ste sretni, da imate takvog nećaka,« šapne nagnuvši se prema gospodinu Dugand. »Što ga čovjek više pozna, više ga i cijeni.«

Bljesak radosti i ponosa zasja u hladnom starčevu pogledu.

»Da, on je rijedak čovjek,« odgovori on polako. »Bio je divne naravi i nije ga bilo teško odgojiti, a sada ga evo, kako sam i sanjao, pripravna za borbu.«

Pobjedonosno veselje titralo je u njegovu glasu te je gospođa Landies ostala začuđena poznavajući uobičajenu starčevu bešćutnost.

2. MEĐU SIMPATIČNIM OSOBAMA

Praznici su baš svršavali te je mladež one ne tako vruće dane iskorištavala za odulje izlete. Na te je izlete obično išla i Natalija, jer su mnoge njezine učenice još bile na ljetovanju. Ona se prije tog vremena nije skoro nikako zabavljala, pa je u tim zadnjim danima izbila živahnost i veselje njezina značaja, koji su često prije bili prigušeni raznolikim brigama. Ponekad bi je obuhvatila neobična veselost, a ni sama nije znala zašto.

Stanislav je sve više postajao intimni prijatelj njezine obitelji. Tijesno ga je prijateljstvo združilo s Petrom, koji ga je sa svojim bratom osobito volio i cijenio, te je sa žalošću pomišljao na dan rastanka.

GRETE WEISER U UFINOM FILMU „NOVO PROLJEĆE“

»Valjda se ne ćete vratiti u Ameriku, gospodine Dugand?« upita Raul ogrlivši ga.

»Najradije bih ostao u Francuskoj, ali se čini, da je drugamo bolje . . . Hajde, moj mali prijatelju, nemojte se tako mrgoditi. Imamo još vremena za zajedničke podvige. Moramo i opet poduzeti koji novi izlet, da bismo što ljepše iskoristili konac naših praznika.«

Jednoga dana Stanislav povede obitelj Landies u Argeles i to u autu nekog američkog inžinjera, kojega je upoznao u Sjedinjenim Državama, a kojega je slučajno našao u Pau-u. Pod krasnim nebom projurili su kroz lijepu dolinu i zaustavili se da se okrijepe u nekom pirinejskom gradiću.

Dok su blagovali na terasi hotela, Stanislav je neprestano gledao Nataliju, koja je zamišljenim pogledom bludila po vršcima okolnih planina, te reče sa smiješkom:

»Gospodično Natalijo, hoćete li mi dozvoliti, da ispunimo vašu želju.« Ona ga začuđeno pogleda.

»Moju želju?«

»Da, onu, koju vi i Petar mislite u svom srcu . . . Možemo se vrlo lako zaustaviti u Lourdesu, kad se budemo vraćali.«

I iz bljeska u njezinim očima opazio je, da je pogodio pravu njezinu želju.

(Nastavit će se.)

Msgr. Janko Barlè

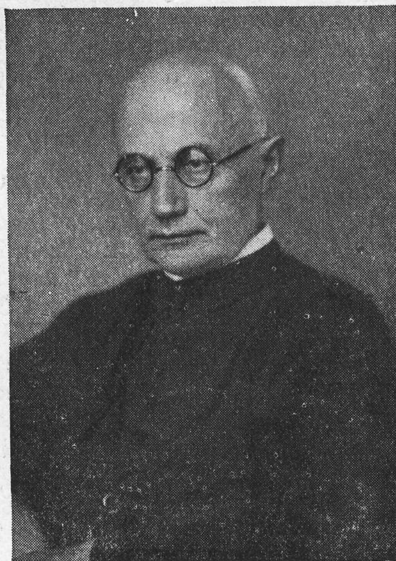
K njegovoj sedamdesetoj godišnjici života

Napisao Dr Josip Andrić

Među prvacima, koji otkrivaju staro blago hrvatske kulture, zauzima vrlo istaknuto mjesto zagrebački kanonik Msgr. Janko Barlè, koji je 12. ožujka navršio sedamdesetu godinu svoga života. Porijeklom Slovenac, ali po svom životu i djelovanju Hrvat stekao je veliko značenje kao hrvatski kulturni povjesničar i kao jedan od prvaka na polju hrvatske crkvene glazbe, s kojom je njegov rad u posljednjih tridesetak godina nerazdruživ.

Kad sam godine 1916. u Pragu kao sveučilištarac primio od Msgra Barlèa prvu dopisnicu s pozivom, da mu šaljem suradnju za glazbeni časopis »Svetu Ceciliju«, kojoj je on od godine 1913. sve do dana današnjega urednik, vrlo sam se osjećao počašćen tim pozivom, jer sam već tada shvaćao veliko značenje tog odličnoga hrvatskog svećenika. Otada sam bio češći gost u »Svetoj Ceciliji« kao njen suradnik. Javljao sam se manjim i većim člancima i uvijek je Msgr. Barlè tu suradnju rado primao i na nju me poticao. Kad sam bio o praznicima u Srijemu, znao mi se javiti dopisnicom, da ne zaboravim na »Svetu Ceciliju«, a kad sam u Zagrebu započeo svoje novinarsko zvanje, često me je Msgr Barlè znao susresti na Kaptolu i zatražiti, da ovo ili ono napišem za »Svetu Ceciliju«. Ali uz to je pokazivao uvijek živo zanimanje i za ostali rad mlađe hrvatske katoličke generacije, osobito za književni. Kad sam postao urednik Društva sv. Jeronima, bilo mi je drago, što sam dospio na mjesto, koje je nekad, iako kratko vrijeme, zauzimao i Msgr Barlè. I smatrao sam se uvijek počašćenim, kad sam i ja kao urednik primao suradnju od Msgra Barlèa. U odboru Cecilijanskog Društva našao sam se također zajedno s Msgrom Barlèom, pa sam i tu imao prilike vidjeti, kako se uvijek radovao, kadgod je što lijepo i uspješno provedeno za napredak hrvatske crkvene glazbe, za koju on puna tri decenija živi i radi, te mu to ispunja glavni dio njegova slobodnog vremena.

Djelovanje Msgra Barlèa kao nekadanjeg urednika Društva sv. Jeronima, njegov neumorni rad kao urednika »Svete Cecilije« i predsjednika Cecilijina Društva, zatim bezbrojna njegova kulturno-historijska i književna suradnja po različitim hrvatskim i slovenskim listovima svjedoče

MSGR. JANKO BARLÈ

o svježem, snažnom, mladenačkom idealizmu, kojim je ispunjena sva duša ovog svećenika i s kojim je on cijelog svog Crkvi posvećenog života težio, da što više učini za hrvatsku kulturu. To mu hrvatska kulturna povijest nikad ne će zaboraviti. Ime Janka Barlèa bit će u njoj sjajnim slovima zapisano.

Msgr Janko Barlè rodio se 12. ožujka 1869. u Budanima kod Vipave u Julijskoj Krajini. Pučku je školu polazio u Novome Mestu, a gimnaziju u Karlovcu, pa je tim srednjoškolskim svojim studijem prešao iz Slovenije k nama Hrvatima. A kad je zatim postao još i zagrebački bogoslov, postao je posve naš. Kad je g. 1892. zaređen za svećenika, bio je samo godinu dana kapelan u Garešnici, a sve ostale godine svoga svećeništva proveo je u Zagrebu kao kateheta, zatim kao aktuar i arhivar u nadbiskupskoj kancelariji, pa kao prebendar, kanonik i ravnatelj nadbiskupske kancelarije, koju službu vrši i danas.

Od mnoštva književnih i povijesnih radova Msgra Janka Barlèa prvi mu je tiskan u »Katoličkom listu« pod naslovom »Sveti Ksaver kod Zagreba«. Onda su slijedili drugi: »Bratovštine Sv. Duha u Rimu i Hrvati«, »Domovina bl. Marka Križevčanina«, »Povijest zagrebačkih župa«, »Zagrebački biskup Mirko Esterhazy«, »Naše dijecezanske sinode«, »Život I. Tkalčića«, »Nekoliko povijesnih crtica iz Varaždinskih Toplica«, »Plemenita općina Turopolje«, »Popis župa u donjoj Slavoniji« itd. Sve to i mnoštvo drugih radova izašlo je po raznim listovima i knjigama. U nakladi Društva sv. Jeronima izašla je njegova knjiga »Josip Juraj Strossmayer« i beletristička knjiga »Uspomene sa sela«. U glazbenom časopisu »Sveta Cecilija« napisao je u ovo tridesetak godina mnoštvo članaka, osvrta i prikaza, a najveći su mu o Pavlinskoj pjesmarici iz g. 1644., koju je on otkrio (g. 1916./7.), pa o slovenskom skladatelju Antonu Foersteru (1918.) itd. Msgr. Barlè je uza sve to, što je oko »Svete Cecilije« znao okupiti vrlo velik broj suradnika, često primoran da ispunja njen glavni dio. Ali požrtvovnost Msgra Barlèa učinila je da mi Hrvati u »Svetoj Ceciliji« imademo nesamo jedini svoj hrvatski glazbeni časopis, koji se, dok su drugi nicali i propadali, znao evo preko trideset godina održati, nego da je taj časopis i na takvoj visini, te ne zaostaje za mnogim časopisima i velikih naroda.

Sedamdeset godina života i rada je toliko, da se to mora uistinu od srca čestitati. Ali i iza tih sedamdeset godina još uvijek ostaje mnogo, što od takve ličnosti, kakva je u našem kulturnom životu Msgr Janko Barlè, možemo još da očekujemo. Neka nam ga Bog dugo poživi, da se i ta očekivanja ispune!

Pletena bluzica za djevojčice

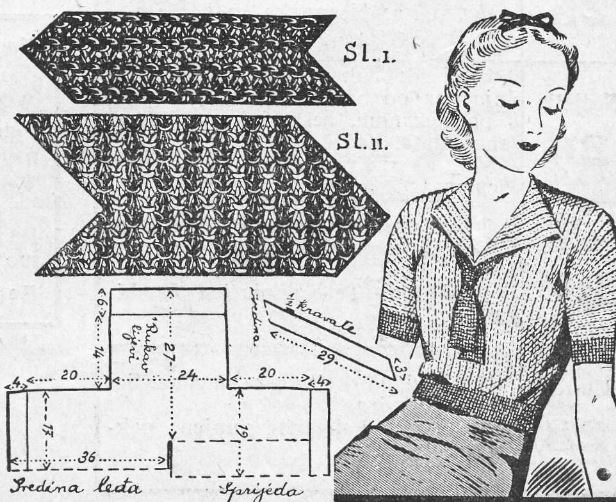
Potrebno je 100 grama vune u modroj boji, isto toliko u crvenoj boji i 2 igle broj 3 i ½. Ova naša bluzica je za djevojčice od 12 do 13 godina.

LEĐA. Započnemo dolje. Načinimo 106 očica. Radimo 4 cm ovako: jedna očica pravo i jedna očica krivo. Onda uzmemo crvenu vunu i radimo ovako: jedna očica pravo, slijedeću očicu skinemo, kao da ćemo je plesti krivo (na ostaje modra), jednu očicu pravo crvenu, jednu očicu skinemo itd. Tako radimo izmjenično cijeli red. Kad se vraćamo, radimo crvene očice pravo, a modre skidamo kao u prošlom redu. U slijedećem redu uzmemo opet modri konac i pletemo modre očice iz prošlog reda pravo, a onda premećemo crvene očice kao da ćemo ih plesti krivo. U drugom redu pletemo modre očice pravo, a crvene prebacimo. Dalje uzmemo kao u prvom redu crveni konac (sl. I.). Treba izmjenjivati boje u svakom drugom redu.

RUKAVI. Kada napravimo 24 cm duljine, nametnut ćemo sa svake strane 60 očica za rukave. Radimo sve dalje kao i prije, samo zadnjih 16 očica od rukava pletemo sa modrom vunom pravo. Ne pletemo uvijek do kraja, nego svih 16 očica pletemo samo u svakom 4 redu (sl. II.). Kada imamo 36 cm duljine, završimo 50 srednjih očica. U slijedećem redu treba 3 očica dići za jednu polovinu prednjeg dijela. Drugu polovinu za sada ne radimo. Napravimo 12 cm, onda i na drugoj strani dignemo 30 očica i opet radimo 12 cm. Sada pletemo sve zajedno jednako dugačko kao leđa. Ne smijemo zaboraviti završiti rukave, kad su nam 24 cm široki.

KRAVATA. Načinimo 14 očica modrom vunom. Pletemo pravo (sl. II.). U svakom ćemo redu s prave strane na početku iglice dodati jednu očicu, a na kraju ćemo dvije zajedno plesti (vidi shemu). Tako pletemo 58 cm duljine, onda završimo.

Z. L. P.

Dobar tek

Kolač od čvaraka. Potrebno je 40 dkg čvaraka, 40 dkg brašna, 24 dkg šećera, 2 jaja, cimeta, klinčeca, 1 prašak za dizanje. Čvarke sameljemo, dodamo brašno, šećer, jaja, tučenog cimeta i klinčeca i prašak za dizanje, sve to dobro izmijesimo, razdijelimo na dva dijela. Jedan dio izvaljamo, stavimo u namazanu tepsiju, namažemo pekmezom i poklopimo preostalim tijestom i pečemo ne u prevrućoj pećnici. Režemo na četvorine.

Ruding od krumpira. Uzmemo 40 dkg kuhanih krumpira, 3 žutanjka, 1 žlicu na masti pečenog nasjeckanog luka, sol, malo nasjeckane šunke. To dobro smiješamo, dodamo snijeg od 3 bjelanjka, u koji smo umiješali malo mrvica. Kuhamo u obliku za puding 1 sat na pari.

Svinjski odresci s parmezanom. Svinjske kotlete nasolimo, pustimo da se u svojemu soku dinstaju. Mast ne dajemo pod njih, jer su dosta masni. Možemo ih malo vodom podlijevati. Kad su mekani, posipamo ih parmezanom i dademo u vruću pećnicu, da pocrvene.

Kolač s orasima. Uzmemo 14 dkg šećera, tučemo sa 3 žutanjka i 2 cijela jaja 15 minuta, dodamo 14 dkg brašna, 14. dkg oraha na dugačko narezanih (ili manduła, ili lešnjaka), cimeta i korice od citrone. To ulijemo u dugoljastu i usku tepsiju i pečemo. Kad je pečeno, narežemo na uske komadiće.

Napuljski rezanci. Skuhamo rezance Složimo dobro putrom namazanu tepsiju jedan red rezanaca prst debelo, posipamo parmezanom. Opet red rezanaca, parmezana, dok ne potrošimo rezance. To se zalije jednim jajetom, u koje smo umiješali žlicu bijelog vina, 3 žlice vode, 1 žlica maslinovog ulja, 1 žlica pekmeza od rajčica, soli, papra i šećera. To sve dobro promiješamo i prelijemo preko rezanaca. Odzgora se posipaju sirom i peku u pećnici.

Meridou. Uzmemo 10 dkg riže, metnemo u kipuću slanu vodu i kuhamo, dok nije mekana. Riža se ocijedi. Umiješa se 4 dkg maslaca. Kad se ohladi, dodaju se 2 žutanjka i snijeg od 2 bjelanjka. Polovicu smjese metne se u dobro namazani i posipani mrvicama oblik od pudinga. Na to stavimo haše od mesa. Pokrije se preostalom rižom i kuha u pari, dok ne bude čvrsto. Kad je kuhano, preklopi se na tanjur i posipa parmezanom. — H a š e: Priredi se od preostalog mesa od pečenke. Meso se 2 puta samelje, doda jaje, papra, soli, na masti pečenog nasjeckanog luka i peršuna. **Z. L. P.**

Kuhinjski kalendar

Ožujak Nedjelja **19**	O b j e d: Juha od kokoši, kuhana kokoš sa restanim krumpirom i umakom od hrena. Kolač od čvaraka. V e č e r a: Mozak s jajima i kiseli krastavci.
Ponedj. **20**	O b j e d: Juha od prekrupe. Sarma. V e č e r a: Od objeda sarma.
Utorak **21**	O b j e d: Juha od krumpira. Odresci od govedine i varivo od kelja. Kompot od suhih šljiva. V e č e r a: Trganci sa sirom i poprženom slaninom.
Srijeda **22**	O b j e d: Juha od bijelog graha sa žličnjacima od brašna. Okrugljice od sira sa rastopljenim maslacem i šećerom. V e č e r a: Drobljenac od krupice i kompot.
Četvrtak **23**	O b j e d: Juha od govedine. Propirjana kuhana govedina i pirè od krumpira. V e č e r a: Pečena jetra teleća sa špinatom.
Petak **24**	O b j e d: Prežgana juha sa prženom žemljičkom. Krivi bakalar. V e č e r a: Jastučići s pekmezom.
Subota **25**	O b j e d: Juha od zelenja, puding od krumpira, salata od matovilca. V e č e r a: Hrenovke sa senfom.
Nedjelja **26**	O b j e d: Juha od rajčice sa žličnjacima od brašna. Svinjski odresci s parmezanom, restani krumpir, zelena salata. Kolač sa orasima. V e č e r a: Cvjetača sa prženim mrvicama.
Ponedj. **27**	O b j e d: Juha od cvjetače. Kosani popečci, umaka od rajčice i restani krumpir. V e č e r a: Teleća plućica na kiselo.
Utorak **28**	O b j e d: Perkelt sa rezancima. Savijača od sira. V e č e r a: Palačinke punjene pekmezom.

Kućno gospodarstvo

ŽELITE LI IMATI RANIJU RASAD?

To želi imati svaka brižna i valjana domaćica, koja ima svoj vrt. Ali svaka ne može imati stakleno klilo, a to baš nije ni potrebno za mali vrt. Ni sijanje u sandučićima, pa skoro svakodnevno prenašanje, ponekad i dvaput dnevno, nije baš ugodan posao, a i to ne može činiti svaka. Nu ima još jedan način, da sebi odgojimo u proljeće dosta ranu presad, a baš taj evo navodim. Treba potražiti u vrtu najzaštićenije, a usto i najtoplije mjesto iza ograde ili zida. To mjesto treba da je obrnuto prema jugu, ili barem prema jugoistoku. Veličina se mjesta proračuna prema količini rasada.

Tada se uzmu četiri daske, pa se od njih napravi sanduk bez dna, baš tako, kako se radi s klilom. Taj se okvir do polovice ukopa u zemlju. Iz okvira se gornji sloj zemlje, po prilici oko 20 cm, izbaci van. Mjesto izbačene zemlje ubaci se u okvir isto toliko druge dobre vrtne zemlje, ili posve sitnoga komposta. Kao pokrivač preko noći i eventualno posve hladnog dana služi nam najbolje hasura ispletena od šaša ili rogoza, ili od slame.

Tako priređeno klilo nije tako toplo kao ono pravo stakleno; ali svakako ćemo iz njeg dobiti rasad barem 14 dana prije nego li da smo sjeme posijali na običnu lijehu u vrtu. Zato ćemo ga i napraviti tekar onda, kad se zemlja prestane smrzavati. Pošto smo u njem poravnali zemlju, onda ćemo otpočeti sijanjem raznog povrća, kao: zelja, kelja, korabice, celera, rajčica, paprike i t. d. Posijavši sjeme, ne pregusto, moramo ga pritisnuti daščicom, opet tanko pokriti sitnom zemljom, a napokon kroz gustu rešetku zaliti mlakom vodom. Od pregusto posijanog sjemena dobiva se uistinu više rasada, ali je takav rasad slabiji; a od slabog rasada ne ćemo moći brzo uzgojiti krupno povrće.

S početka svake ćemo večeri pokriti sjemenište, a danju ćemo ga otkriti i izložiti suncu. Ali za hladna, oblačna dana ostavit ćemo ga pokritim. Prema potrebi ćemo ga zalijevati, plijeviti i prorijediti. Iza kako je rasad porastao, a noći postale toplije, moći ćemo ostaviti rasadnjak otkriven i po noći; pa će rasad otvrdnuti i ojačati, te će postati sposoban za presađivanje na vrtne lijehe. Prigodom sijanja sjemena možemo na dva-tri razmaknuta mjesta stisnuti u zemlju po koju sjemenku krastavaca ili buča, da i to povrće dobijemo što ranije. Te će biljke naime ostati na svom mjestu, dok ćemo ini rasad presaditi na vrt.

I v a n S i t a r i ć

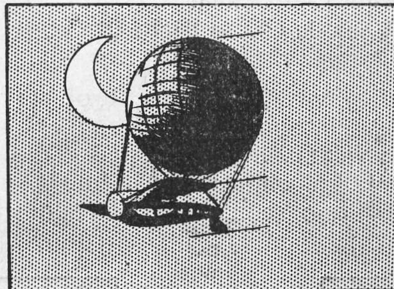

Mali Toma u balonu

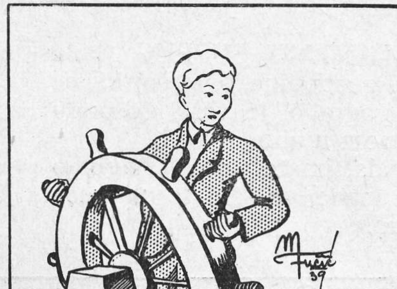
Prema istoimenom romanu Mark Twaina — *Slike i tekst od M. Fučića*

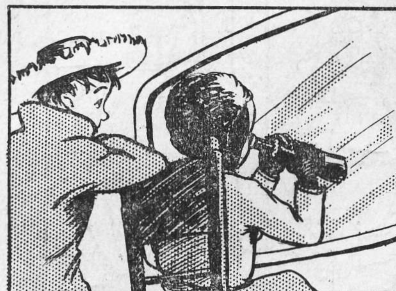
25. Konačno se je i Jim uvjerio, da pred njim stoji Toma — živ i zdrav. Nastalo je neopisivo veselje u balonu, iza strašnih časova... »Živjelo masa Tom!!!« vikao je Jim.

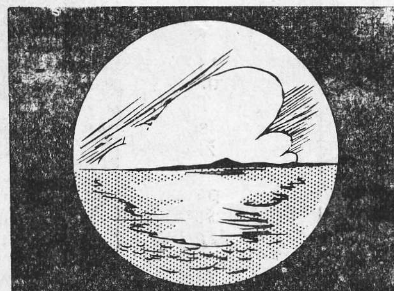
26. Oluja se stišala, srca se smirila, a balon je plovio mirno kroz mjesečevu noć, dok su se u dubini valjali orijaški valovi oceana, u kojima je nestao prof. Mudri. Za njega se više nije znalo.

27. Sutradan ujutro: »Dečki, sad smo blizu Engleske, zato ćemo pristati u Londonu, a vratit ćemo se parobrodom. To će biti slava, kakvu nije imao ni grčki plovimorac Odi-sim!« Tom će.

28. Jim je stražario i kroz durbin zurio u modru pustoš oceana. »Ja poznalo odma Englezka! Ono bila žuto, kak jedan razbijen jaje. Je, bogibogme! Ja na svoje rođeni oka vidilo na zemljogledno karta, da je Engleska obojeno žut.«

29. Najednom Jim naglo ušuti i razrogači oči. Kroz durbin pružila mu se nova, tako željena slika. Na pruzi, koja razdvaja nebo i more, pojavila se žuta razvučena mrlja. Kopno na vidiku! Prosu se Jimov veseo glas:

30. »Ju-u-u! To jedna nevidišno stvar. Dečki ja vidiš, ju-u, mila majka, ja vidiš! Hura, ja vidiš pravo Engleska! Masa Tom, bogibogme ja vidiš... Hio!! miliona kobilino sila, požuriš se, spustiš, masa Tom, na žuta tlo Engleska!!«

Veliki natječaj „Obitelji" — br. VIII.

Prije nego se pojavila kajkavska zbirka pjesama »Kipci i popevke«, bilo je kod nas ljudi, koji nisu s oduševljenjem gledali nastojanja pojedinih pjesnika, koji su pjevali u dijalektu svoga kraja. Najveći kajkavski pjesnik i najveći hrvatski pjesnik u dijalektu uopće, kojega pokazuje naša slika, stvorio je svoje najsnažnije pjesme baš u kajkavštini. Taj pjesnik »slatkoga kaj« osvojio je kajkavskim pjesmama i one, koji poeziji u dijalektu nisu bili skloni. Njegova druga zbirka u dijalektu »V suncu i senci« primljena je isto kao i prva.

Dok su neki naši književnici iznosili opreke između seljaka i plemstva, najveći kajkavski pjesnik je svoj kraj zahvatio u bitnom njegovom lirskom ugođaju, gdje je lirizam prirode izjednačio sve opreke staleža.

Pjesnik Hrvatskog Zagorja rodio se u Krčima g. 1895., a umro g. 1933.

KOJI JE TO HRVATSKI PJESNIK?

Kada i to pogodite, spremite rješenje, da ga iza objavljenog cijelog natječaja pošaljete skupa s ostalim rješenjima.

ZA ŠALU I SMIJEH!...

GALANTAN SUPRUG: »Za Boga, gospodine, ovaj šmrkavac mali pogodio je vašu gospođu kamenom u uho.«

»O da, imate pravo. Pogodio bi on mene, ali sam se na sreću sagnuo.«

MUKA. »Ako hoćete, da vam bude bolje s malim prstom, ne smijete piti.«

»Zar da čitavo tijelo trpi zbog tog malog prsta?«

SAZNAO! »Koji je broj vašeg telefona, gospođice?«

»Nalazi se u imeniku.«

»O kolosalno! A vaše ime?«

»I ono se nalazi u imeniku.«

U BRZINI. A: »Da li znate, što će biti s novim budžetom?«

B: »Ne!«

A.: »Potrošit će se!«

BRZ ODGOVOR. Učiteljica govori djeci, da je hvalisanje loše svojstvo. Navodi primjer za to:

»Ivice, ako ja velim: ja sam zgodna i vrlo pametna, što je to?«

»To je zabuna,« brzo će Ivica.

Nehotično priznanje, ali u sitne sate. Ona: „No dragi Nikica, gdje je zec, za kojim si se toliko naskitao?“

On: „Ta valjda znaš, da su u ovo vrijeme svi dućani s divljači zatvoreni!“

Dobrijan pomlađuje i popravlja svoga konja

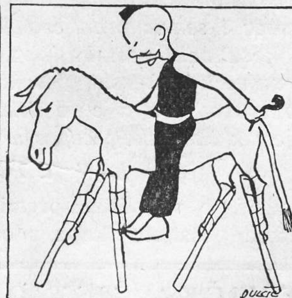
Punih sto dinara
Čika cigi daje;
što će dalje biti,
ništa se ne kaje.

Čudno konjče staro,
a još k tome malo,
i našemu čiki
baš nije pristalo.

Al naš čika Dobrijan
mudar je dabome:
produljiti noge
hoće konju svome.

Sada ga je opet
stisla briga ljuta:
stari konj je stao
baš na pola puta!

Ilustrovani tjednik „Obitelj“ stoji 3 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj“ izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji“ Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji“: Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj“ se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

PROLJETNI OGRTAČI I KOSTIMI

1. Elegantni proljetni ogrtač od tamnoplave tkanine. Kroj je vrlo jednostavan. Zatvara se na malena puceta od iste tkanine. Džepovi na koso urezani. — **2.** Moderan ogrtač sa naboranim gornjim dijelom. Zatvara se iznutra. Kao ukras cvijeće na ovratniku daje vrlo elegantan izgled. Donji dio ogrtača se malko rastvara. — **3.** Športski kostim od kockasto uzorkanog materijala. Ovratnik, džepovi i puceta od jednobojnog baršuna u boji prikladnoj cijelom kostimu. — **4.** Elegantni crni kostim s urezanim džepovima. Zatvara se na malena crna puceta. Suknja je potpuno jednostavna, u zvonolikom kroju.

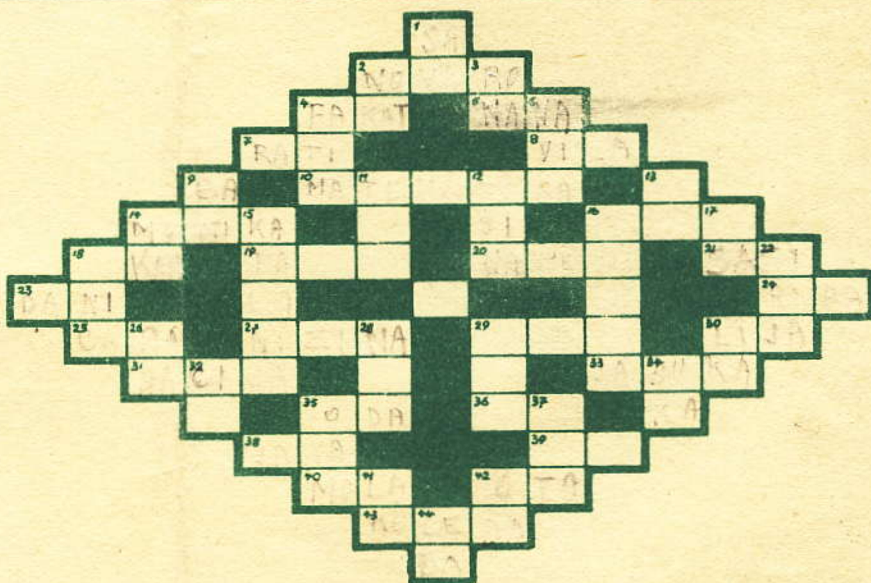
Slogovna križaljka

Složio M. Badovinac, Zagreb

Vodoravno: 2. Ime film. glumca, 4. Činjenica (tuđ.),5. hipokoristikum za majka, 7. Prezime pok. Pape, 8. Biće iz nar. priča, 10. Računstvo, 14. Žen. ime (majka sv. Augustina), 16. Rimski filozof, 18. viši svećenik, 19. Pripadnik mongolskog plemena, 20. Namjere, 21. Pleme u Njemačkoj, 23. Dijelovi tjedna, 24. Živi u vodi, 25. Vladar (gen.), 27. Dolina, 29. Odredi, 30. Šumska lukava zvjerka, 31. Narod (tuđ.), 33. Voće, 35. Vrsta pjesme (uzvišena), 36. Pokretni stroj, 38. Nije san, 39. Brava, 40. Španjolski general, 42. Muško ime (njem.), 43. Narodni običaj o Božiću i svecima.

Okomito: 1. Hrvatska rijeka, 2. Dio prsta (kost), 3. Rijeka u Franc. (fonet.), 4. Muslimansko žen. ime, 6. Običaj, 9. Hrvatski potkralj (množ.), 11. Grad u Mađarskoj, 12. Mir, 13. Pogreška, 14. Nije suh, 15. Pokrajina u Španjolskoj, 16. Država u Aziji na Sredoz. moru, 26. Ozleda, 28. Običaji, 29. Prilog mjesta, 30. Pokrajina u Hrv., 32. Perje, vrh u luka i repe, 34. Galama, 35. Prilog mjesta, 37. Ime talijanskog pisca (»Oslobođeni Jerusalim«), 41. Nije teško, 42. Vrsta uzvišene pjesme, 44. Pleća.

Rješenja treba poslati do 30. ožujka. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih knjiga.

RJEŠENJE I NAGRADE IZ BR. 3

Vodoravno: 1. orah, 5. krik, 9. Lika, 10. šala, 11. olovo, 12. siv, 13. Ankara, 15. in, 16. muzara, 18. or, 20. Ela, 21. osoba, 23. naći, 24. avan, 25. izim, 26. nada. — Okomito: 1. ološ, 2. rilo, 3. ako, 4. Havana, 5. K(erubin) Š(egvić), 6. rasad, 7. Ilir, 8. kava, 14. krasan, 15. izaći, 16. meni, 17. ulaz, 18. obad, 19. rana, 22. ova.

Po 5 knjiga dobili su G. Mužarić iz L. i M. Divčić iz L. Po jednu knjigu dobili su: K. Božičević iz P., Lj. Kuba iz O., D. Sachs iz N. S., S. Horžić iz S., V. Kereković i A. Markovac iz Zagreba, M. Leander iz M., A. Adam iz B., I. Ramljak iz S., i A. Grubišić iz D.